

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Eva Marie Rigné
Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Kalle Berg

Utbildningsdepartementet (registrator)

10333 STOCKHOLM

Remiss - promemorian En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ser i huvudsak positivt på förslagen i promemorian.

SKR anser att:

- Samtliga arbetsmarknadsparter måste beaktas och beredas möjligheter till medverkan i frågor som berör hela arbetsmarknaden.
- En särskild ersättningsmodell behövs och bör införas.
- Det är viktigt att en ny incitamentsstruktur leder till en reell omfördelning av medel mellan och inom lärosäten.
- Regeringen bör genomföra ytterligare åtgärder för att främja och utveckla lärosätenas och högskolemyndigheternas samverkan med arbetslivet.

SKR:s synpunkter

Utredarens uppdrag och dialog med arbetsmarknadens parter

Kompetensförsörjningen är en av de största utmaningarna för såväl välfärden som för hela den svenska arbetsmarknaden. Kommuner och regioner är avnämare för den högre utbildningen och frågor om yrkesverksammas omställning och vidareutbildning är en högt prioriterad fråga för välfärdens arbetsgivare. I utredarens uppdrag betonades att den privata sektorns behov särskilt skulle beaktas. SKR och övriga parter i offentlig sektor inkluderades inte i den referensgrupp utredaren knöt till sig. SKR har följt och bidragit till utredarens arbete via andra kontaktytor.

Det är bekymmersamt att regeringen upprepade gånger valt att inte inkludera parter i offentlig sektor i lagstiftningsarbete som rör hela arbetsmarknaden. Regeringens reformer för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden grundar sig delvis i en överenskommelse mellan fack och

arbetsgivare i privat sektor, men den innehåller lagstiftning som har bäring på hela arbetsmarknaden. Parterna i kommun- och regionsektorn har tecknat ett liknande omställningsavtal som det som gäller den privata sektorn. Samtliga parter måste beaktas och beredas möjligheter till medverkan i frågor som berör hela arbetsmarknaden.

2. En särskild ersättningsmodell

SKR ställer sig bakom utredarens förslag till en ny ersättningsmodell och anser att det är positivt att denna föreslås införas redan 1 januari 2026.

SKR instämmer i promemorians analys av varför en ny ersättningsmodell behövs för att högskolans utbildningsutbud bättre ska kunna möta arbetslivets och yrkesverksammas behov.

SKR har också på andra sätt väckt frågan om vilka förändringar som krävs av finansiering och dimensionering av högre utbildning för ökad relevans och samhällsnytta, liksom vad en bättre samverkan mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare kan omfatta. I föreliggande promemoria berörs dessa frågor i avsnitt 2.6.15, men på ett mycket kortfattat sätt. SKR betonar vikten av ett fördjupat arbete med dessa, t.ex. i form av nya uppdrag till berörda myndigheter.

2.5.3 Korta kurser på deltid utgör övergripande kriterier för den särskilda ersättningsmodellen

SKR anser att de föreslagna kriterierna för den särskilda ersättningsmodellen är för snäva när det gäller omfång och studietakt, samt att de inte bör skapa begränsningar för studenter med omställningsstudiestöd. I promemorian konstateras att intervallet om 1,5–5,5 högskolepoäng och kravet på maximalt 75 procent av heltid kan innebära en viss begränsning för studenter med omställningsstudiestöd, eftersom de endast kan få ersättning för hela veckor.

Ersättningsmodellens kriterier behöver vara flexibla för att stimulera ett utbildningsutbud som kan möta efterfrågan från yrkesverksamma i olika branscher och sektorer. Omställningsstudiestödet förväntas leda till en ökad efterfrågan på vidareutbildningar och kompetensutveckling, särskilt vid universitet och högskolor. Även andra statliga satsningar som professionsprogrammet för lärare, förskollärare och rektorer samt Äldreomsorgslyftet bidrar till en ökad efterfrågan på utbildning för yrkesverksamma. I det befintliga utbildningsutbudet för yrkesverksamma inom många välfärdsyrken är det vanligt med kurser om 7,5 högskolepoäng. Förslaget i promemorian möjliggör visserligen för lärosäten att använda den särskilda ersättningsmodellen genom att erbjuda en serie av kortare kurser som bygger på varandra. Det kan dock leda till att befintliga och ändamålsenliga kurser behöver göras om av ersättningstekniska skäl.

SKR anser därför att den särskilda ersättningsmodellen bör kunna användas på kurser med fler högskolepoäng än vad som föreslås i promemorian (förslagsvis maximalt 7,5 istället för 5,5 högskolepoäng) och på utbildning som ges på heltid.

2.6.14 Lärosätena och UHR behöver utveckla möjligheten att söka, anmäla intresse och antas till utbildningar för yrkesverksamma, 2.6.15 Lärosätena behöver utveckla samarbetet med arbetsmarknadens parter

SKR instämmer i promemorians resonemang och anser att regeringen bör genomföra ytterligare åtgärder för att förbättra antagningen och utveckla lärosätenas samarbete med arbetslivet, genom uppdrag till lärosätena, UHR och UKÄ.

När det gäller lärosätenas samarbete med arbetslivet sker den ofta med lokala arbetsgivar- och verksamhetsföreträdare, men i varierande omfattning. Brister i lärosätenas samverkan med arbetslivet har uppmärksammats av Riksrevisionen och Statskontoret samt i UKÄ:s granskningar.

Arbetsmarknadens parter kan spela en roll genom att kanalisera och samordna olika intressen så att de blir tydliga för lärosätena, men verkar främst på nationell nivå. SKR anser att dialog samverkan mellan högre utbildning och arbetsliv behöver utvecklas även på nationell nivå och har föreslagit att det ska inrättas ett avnämarråd vid UKÄ.

2.7 Det finns ett behov av omprioritering av befintlig utbildning

Promemorian pekar på den stora variation som idag finns bland lärosätena vad avser förmåga och intresse för att utforma utbildningsutbudet utifrån arbetslivets och yrkesverksammas behov. Utredaren drar slutsatsen att för att en utveckling i önskad riktning ska ske behöver den nya ersättningsmodellen innehålla en komponent som utgör incitament till omfördelning av resurser såväl mellan som inom lärosäten, varvid ett ändrat utbildningsutbud till förmån för yrkesverksamma premieras.

SKR delar bedömningen och anser att detta är en förutsättning för att modellen ska ha en reell betydelse. De undantag som görs för ett fåtal små och/eller enskilda lärosäten är rimliga. Modellen kommer då att införas vid 26 lärosäten totalt.

SKR ställer sig också bakom förslaget att UKÄ får i uppdrag att utveckla omfördelningsmodellen enligt förslagets grundprinciper.

Sveriges Kommuner och Regioner

Palle Lundberg

Jeanette Hedberg